

Kierunki językoznawczych badań mediów w Europie. Polska i jej sąsiedzi

IWONA LOEWE*

CITATION: Loewe I., 2022, Kierunki językoznawczych badań mediów w Europie. Polska i jej sąsiedzi, „*Stylistyka*” XXXI: 7–25, <https://doi.org/10.25167/Stylistyka31.2022.1>

1. Wprowadzenie

Na wskazanym w tytule obszarze geograficznym językoznawcze badania mediów mają już własną nominację. W Polsce zyskały one nazwę dzięki monografii Bogusława Skowronka *Mediolingwistyka. Wprowadzenie* (Skowronek 2013). Współgra ona z językoznawczą myślą rosyjską oraz brzmieniem tytułu czasopisma „Медиалингвистика” oraz Komisji Mediolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów, która czasopismo to wspiera (zob. <https://medialing.ru>). Jednocześnie zarówno czasopismo z Petersburga, jak i pozostała część narodowych lingwistyk używają określenia „lingwistyka mediów”, w wersji angielskiej *media linguistics*. To wyrażenie stosuje się zresztą i w Polsce wymiennie ze złożeniem, porównajmy: *Lingwistyka mediów. Antologia tłumaczeń* pod redakcją Romana Opiłowskiego, Józefa Jarosza,

* <https://orcid.org/0000-0002-5959-8938>, Uniwersytet Śląski, Katowice, Polska, iwona.loewe@us.edu.pl

Przemysław Staniewskiego (2015), *Dyskurs telewizyjny w świetle lingwistyki mediów* Iwony Loewe (2018a), *Novogodneye obrashcheniye lidera gosudarstva kak ritual'nyy zhanr mediadiskursa na materiale rossiyskikh, nemetskikh i pol'skikh vystupleniy. Medialingvisticheskiy analiz* (pol. *Orędzia noworoczne lidera narodu jako rytualny gatunek dyskursu medialnego na materiale wystąpień rosyjskich, niemieckich i polskich. Analizy mediolingwistyczne*) Marty Noińskiej (2020; Kiklewicz 2022), *Język w filmie. Ujęcie mediolingwistyczne* Bogusława Skowronka (2020; Kita 2022), wreszcie przygotowywana do publikacji *Encyklopedia mediolingwistyki*.

Obie nazwy funkcjonują więc w obiegu wydawniczym, są też sprzężone z instytucjonalizacją omawianego nurtu badawczego. W Polsce pojawiły się bowiem jednostki akademickie, które nazwy te przyjęły. Tu wspomnę tylko rzeszowski Zakład Lingwistyki Mediów, a więcej o polskich instytucjach lingwistyki mediów piszę w artykule opublikowanym w „Studiach Medioznawczych” (Loewe 2022). W ramach tychże pracowni badawczych prowadzone są seminaria dyplomowe, których kierownicy propagują refleksję mediolingwistyczną wśród studentów. Ten stopień zorganizowania badań pozwala w stosunku do lingwistyki mediów używać określenia *subdyscyplina*. W niniejszym artykule chciałabym dostarczyć kolejnych argumentów wspierających ten termin, dlatego przedstawię badania naukowe – deklarowane jako mediolingwistyczne – prowadzone na obszarze, o którym mówi tytuł. Nierzadko mamy też do czynienia z sytuacją, w której badacze nie określają swoich badań jako mediolingwistycznych, choć ich prace wzbogacają w istocie wiedzę o obiekcie subdyscypliny. W obu tych przypadkach lingwistyka mediów zyskiwała zaplecze teoretyczne i metodologiczne, które pozwoliło się jej wyodrębnić. Postaram się zilustrować tło, które umożliwiło proklamowanie lingwistyki mediów w różnych przestrzeniach geograficznych, w podobnym czasie, choć na rozmaite sposoby angażując badaczy.

2. Uwagi metodologiczne

Artykuł ma charakter teoretyczno-metodologiczny, gdyż moim celem jest zdanie sprawy ze stanu badań mediolingwistycznych w sąsiadujących ze sobą krajach, w których prowadzi się badania tego typu. Spojrzeniem swym obejmuję metody stosowane przez mediolingwistów, obiekt badań mediolingwistyki oraz jej przedmioty badań. Mój przegląd zbudowałam na podstawie charak-

terystyki mediolingwistyki na Białorusi, którą przygotowała Maria Iosifovna Koniuszkiewicz/Koniushekevich (w druku), na Słowacji, którą sporządził Pavol Adamka (w druku), w Czechach, przygotowanej przez Petra Mareša (w druku), oraz w Niemczech, którą napisały Anna Hanus i Agnieszka Mac (w druku); stan współczesnej mediolingwistyki w Rosji szczegółowo przedstawia Lilia Duskayeva w artykule zamieszczonym w 9. numerze „Forum Lingwistycznego” (Duskayeva 2022). Niniejszy artykuł nie sięga więc bezpośrednio do źródeł, lecz wykorzystuje sporządzone już syntezy dokonań naukowych na wskazanych terenach i we wskazanym zakresie (metody, przedmioty i obiekt badań). Swoimi rozważaniami nawiązuję też do teoretycznych artykułów Bogusława Skowronka na temat statusu lingwistyki mediów w Polsce (Skowronek 2015; 2016; 2019; online).

3. Opis problemu badawczego

Mój artykuł opisuje dokonania kilku narodowych mediolingwistyk, za którymi stoją oczywiście konkretni ludzie. W tym wypadku są oni członkami Komisji Mediolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów (MKS), spotykającymi się na kongresach (Belgrad, planowany Paryż), zjazdach (Warna, Petersburg, Moskwa) i cyklicznych konferencjach (Lublin, Kraków) oraz zajmującymi się badaniami mediów przy użyciu metod znanych lingwistycie. Wyniki najnowszych badań mediolingwistycznych publikuje wydawane co kwartał w Petersburgu (i wspomniane już wyżej) czasopismo „Медиалингвистика”.

Poszukiwania źródeł metodologii lingwistyki mediów prowadzą do badań stylistycznych, których wyniki publikuje od trzech dekad czasopismo „Stylistyka”. Spróbuję to wykazać, rozważając dorobek badań prowadzonych w poszczególnych krajach.

Za teoretyczne zaplecze polskiej lingwistyki mediów uznane zostać mogą ponadto – praktykowane z dużym sukcesem w Polsce – semiotyka, prasoznawstwo, pragmalingwistyka, socjolingwistyka, etnolingwistyka, semantyka kognitywna, lingwistyka tekstu, genologia lingwistyczna, genologia multimedialna, stylistyka interakcyjna, stylistyka multimedialna, a jednocześnie – także lingwistyka dyskursu. Dokładnie omówiłam te związki w publikacji na temat polskich badań mediolingwistycznych (Loewe 2022). W tym miejscu szczegól-

ną uwagę chcę zwrócić na dokonania stylistyki i jej udział w kształtowaniu statusu polskiej mediolingwistyki.

W latach 70. XX wieku stylistycy intensywnie pracowali nad kategorią stylu typowego, wtedy jednak nie dostrzeżono odrębnego charakteru stylu w mediach i nie umieszczono go wśród wyróżnianych stylów funkcjonalnych. Styl ten w pewnym stopniu reprezentowała wówczas nominacja *styl publicystyczno-retoryczny* (Szczurek 1995; Gajda (red.) 1995). Po pewnym czasie Stanisław Gajda – wskazując na ogromną różnorodność stylistyczną tekstów w mediach – nazwał je *stylowym tygłem* (Gajda 2012), a prace z tego pola badawczego ukazywały się w roczniku „Stylistyka”. Po 18 latach od wydania pierwszego *Przewodnika po stylistyce polskiej* (1995) w drugim przewodniku (2013) stylistycy polscy – w rozszerzonym składzie – podjęli się ponownej refleksji nad stylami polszczyzny, tym razem już XXI-wiecznej. Okazało się, że kategorię stylu udało się zastosować do kilku kolejnych obszarów komunikacji, aczkolwiek nie do wszystkich – w kilku pozostałych wypadkach bardziej operacyjną kategorią okazał się *dyskurs*. Dlatego w *Stylach współczesnej polszczyzny* (2013) znajdują się rozdziały syntetyzujące styl naukowy (Gajda 2013), styl religijny (Makuchowska 2013), styl reklamy komercyjnej (Loewe 2013), ale już w odniesieniu do mediów zdecydowano się na kategorię *dyskursu*, tak więc mamy opis dyskursu radiowego (Kita 2013) i dyskursu medialnego (Żydek-Bednarczuk 2013). Można zatem uznać, że to stylistyka – integrująca subdyscypliny i wrażliwa na rozwój refleksji filozoficznej, estetycznej, socjologicznej – dała mediolingwistyce pod rozwagę obie kategorie operacyjne w badaniu mediów: styl oraz dyskurs (Witosz 2009). Do dzisiaj zresztą są one dyskutowane na spotkaniach lingwistów (Loewe 2018b). Lingwistyka mediów jest też beneficjentką preferencji, jakie pojawiły się w stylistyce, zmierzającej właśnie w kierunku tego obiektu, pozwalając wyemancypować się nowej subdyscyplinie. Niezależnie jednak, czy będzie to stylistyk, czy też mediolingwista, punktem wyjścia do rozważań, refleksji, analizy oraz interpretacji badacza winien pozostawać zawsze tekst, w tym wypadku: tekst w mediach. Stylistycy poszukiwali w nim emanacji nadawcy, sygnałów do deszyfracji dla odbiorcy, strategii tekstotwórczych i teleologicznych. W celu uzyskiwania efektów poznawczych stosowali narzędzia analizy i syntezy językoznawczej tekstu, zwanej też lingwistyczną albo stylistyczną. Zresztą stylistycy jeszcze przed powołaniem nowej subdyscypliny wskazywali na konieczność zainteresowania medium w humanistycznej refleksji badawczej.

Już w roku 2009 Bożena Witosz wspominała, że „Badania dyskursu w większym niż teoria tekstu stopniu zwróciły uwagę stylistyków na rolę medium” (Witosz 2009: 72). W 2012 roku jeszcze bardziej stanowczo napisała:

[...] istnieje potrzeba wprowadzenia do charakterystyki stylowej kryterium medialnego na poziomie dyskursu, gatunku i konkretnego tekstu. Dziś, gdy wieloprzebieżnikowość staje się powszechnym doświadczeniem komunikacyjnym, należałoby określić przede wszystkim, w jaki sposób multimedialność wpływa i zmienia obraz poszczególnych dyskursów (Witosz 2012: 55–56).

Tak oto z poziomu perspektywy stylistycznej dzisiejsza mediolingwistyka za jeden ze swoich kluczowych przedmiotów badań uznaje multimodalność tekstu. Jest to możliwe dlatego, że nadawca wykorzystuje możliwości, jakie daje mu medium, za pomocą którego dociera do odbiorcy masowego. Rodzi to także zainteresowanie badacza wzrastającą multisensorycznością w procesie odbioru takiego tekstu. Warto jednak dodać, że są to badania ciągle niewystarczające i niepodejmowane standardowo w lingwistyce słowiańskiej.

4. Stan badań mediolingwistycznych w krajach sąsiadujących z Polską

Potrzebę charakterystyki stanu badań mediolingwistycznych tłumaczy nie tylko bliskość geograficzna, ale nade wszystko realna wymiana myśli humanistycznej, a zwłaszcza lingwistycznej, między tymi krajami a Polską. W dalszej bądź bliższej przeszłości lingwiści tych krajów współpracowali ze sobą, spotykając się na konferencjach, wzajemnie się inspirowali, co widać w licznych monografiach, a obecnie pracują w międzynarodowych zespołach grantowych, a nawet zespołach niesformalizowanych. Wszystkie te rodzaje kontaktów mają u podstaw przekonanie, że warto myśl humanistyczną rozwijać poprzez spotkania i dyskusje, tym bardziej że sprzyja temu bliskość geograficzna między badaczami.

4.1. Czechy

W czeskim środowisku naukowym – w opinii Petra Mareša (w druku) – termin *mediolingwistyka* jako nazwa odrębnej dyscypliny lingwistycznej się nie przyjął, mimo że ostatnio językoznawcy znacznie częściej zaczęli używać terminów „tekst medialny”, „dyskurs medialny” czy „komunikacja w mediach”

(Hoffmannová *et al.* 2016). W Republice Czeskiej brak instytucji, która swoją nazwą bezpośrednio nawiązywałaby do mediolingwistyki. Badania tekstów medialnych tradycyjnie prowadzone są wedle znanych z lat 50. XX wieku metodologii: stylistyki – językoznawczej i funkcjonalnej – pragmalingwistyki, analizy konwersacyjnej oraz teorii: dialogu czy argumentacji. Nowe zastosowanie znajdują jednak koncepcje teoretyczne i metody (krytycznej) analizy dyskursu aplikowane z językoznawstwa anglojęzycznego. Prace w ramach krytycznej analizy dyskursu zaczynają się stopniowo pojawiać po 2010 roku. Wspomniane koncepcje i metody konsekwentnie stosuje Jindřiška Svobodová (2018), nierzadko łącznie z metodologią językoznawstwa pragmatycznego (zasada grzeczności) (Schneiderová 2015). Przedmiotem badań tak metodologicznie zorientowanej mediolingwistyki w Czechach pozostają: 1) aspekty języka tekstów medialnych, takie jak: wyrażenia obrazowe, neologizmy, okazjonalizmy, frazeologia, struktura tytułów prasowych; 2) perswazja i manipulacja oraz metody oddziaływania na określone grupy odbiorców; 3) komunikacja dialogowa odbywająca się w ramach dyskursu politycznego i medialnego. Współczesne analizy mediolingwistyczne koncentrują się na nowych aspektach tekstów medialnych, takich jak: 1) intertekstowość jako nieodłączna cecha sfery medialnej; 2) struktura tekstu i praktyk dyskursywnych tworzących specyfikę komunikacji w sieci. Celem badaczy stał się całościowy opis środków językowych (i pozajęzykowych). Badacze w Republice Czeskiej zwiększyli zainteresowanie autorstwem tekstów dziennikarskich, których nadawcami z łatwością stają się niezawodowcy. Przedmiotem rozważań czeskich mediolingwistów są też: 3) fikcyjna tożsamość; 4) interaktywność; 5) hipertekstowość i wreszcie 6) multimodalność komunikacji nowomediialnej (Homoláč, Mrázková 2019).

4.2. Słowacja

Termin *mediolingwistyka* jest stosowany w słowackim dyskursie naukowym z wielkim umiarem, choć w roku 2016 powstał pierwszy podręcznik uniwersytecki pod takim tytułem autorstwa Mariyany Parzulovej. Z noty edytorskiej wynika, że jest on co prawda przeznaczony dla rusycystów, jednak stanowi podsumowanie klasycznej już teorii Tatyany Dobroskłonskiej / Татьяна Добросклонская (2008), więc może służyć nie tylko rusycystom. W opinii Pavola Adamki (w druku) za prekursora słowackiej mediolingwistyki można uznać Eugena Pauliny, który już w 1967 roku wyróżnił w ramach grama-

tyki języka słowackiego odmianę publicystyczną (Pauliny, Ružička, Štolc 1967). Znaczący wkład w badania tekstów medialnych ma teoria F. Miki o funkcjonalności oraz ikoniczności tekstów (Miko 1995). W pracach nad językiem słowackich mediów dominują znane językoznawstwu metody analizy lingwistycznej, funkcjonalno-stylistycznej, pragmatycznej, semantycznej, ostatnio pojawiają się także analizy dyskursu. W związku z zapleczem stylistycznym słowackiej mediolingwistyki obecnie refleksje zdominowały prace z zakresu mediostylistyki, w mniejszym natomiast stopniu – z zakresu dyskursu i krytyki mediów (Rašová 2016; Cillingová, Bútorová, Nováčiková, Rožnová 2019). Przedmiotem aktualnych badań są przeważnie problemy praktyk medialnych, zagadnienia nowych mediów, problemy etyki i wpływu mediów na społeczeństwo, w tym także problematyka manipulacji językowej oraz wpływu mediów na słowacki język ogólny (Cingerová, Dulebová 2019). Badania zorientowane filologicznie koncentrują się w pierwszej kolejności na transformacjach językowych, na pragmatycznym działaniu języka (przede wszystkim w komunikacji politycznej) oraz na komparatywnej obserwacji dyskursów medialnych różnych społeczeństw i grup etnicznych.

4.3. Rosja

Analiza diachroniczna rosyjskich badań poświęconych problemom języka środków masowego przekazu wykazała cztery obszary subdyscypliny naukowej – krytyka języka mediów, gramatyka języka mediów, stylistyka mediów i dyskursologia medialna (Duskayeva 2022). Przez krytykę języka mediów Duskayeva rozumie długoletni opis i typologizowanie języka rosyjskiego, już nie systemu, ale jego realizacji. Za kluczowe w tym nurcie przyjmuje ustalenie w latach 50. XX wieku normy i uzusu. Te wyniki dostarczyły badaczom wielu możliwości refleksji nad językiem – najpierw prasy, potem radia, wreszcie mediów ekranowych. Na przykład w latach 90. istniała potrzeba refleksji nad negatywnymi językowymi aspektami wolności wyrażania opinii. Rozwojowi krytyki języka mediów sprzyjał rozwój nurtu etnolingwistycznego i lingwoestetycznego. Lingwiści dążyli do stworzenia typologii niepowodzeń komunikacyjnych i zaburzeń językowych. W rosyjskiej odświeżeniu mediolingwistyki za ogromnie ważki obiekt badawczy uznaje się produkcję tekstu medialnego (mediotekstu). Wynika to ze sprzężenia w dydaktyce akademickiej studiów lingwistycznych i dziennikarskich. Mediolingwistyka jest

uprawiana na wydziałach, które edukują dziennikarzy. Pracują tam badacze mediotekstów, a zarazem nauczyciele warsztatu. Obecnie do ważnych społecznie zadań teoretycznych w Rosji należy krytyczno-ideologiczna analiza zachowań językowych w mediach w celu wykrycia w nich nadużyć językowych. Dzieje się tak dlatego, że media stanowią ciągle pole aktywnego prowadzenia wojen informacyjnych, rozprzestrzeniania wirusów medialnych i sterowania ideowego. Na podstawie tych tez uformował się ważny nurt analityczny w badaniu języka środków masowego przekazu – gramatyka wypowiedzi informacyjno-perswazyjnej. Jest on ukierunkowany na analizę doboru środków stylistycznych oraz zabiegów retorycznych w komunikacji masowej. Ten rodzaj działań badawczych traktowany jest jako opis instrumentarium działalności językowej zawodowego dziennikarza. Jednocześnie powstał teoretyczny grunt do badań redakcji językowej w środkach masowego przekazu. Jako główny obiekt badań stylistyki środków masowego przekazu zaczęto traktować tekst medialny jako typ i gatunek. W tym nurcie, intensywnie się rozwijającym w latach 90. XX wieku, dokonano w lingwistyce rosyjskiej wielu typologii opartych na różnych kryteriach ekstralingwistycznych tekstów medialnych. Równocześnie z refleksją genologiczną prowadzono badania nad typologią stylów w mediach. Opracowania doprowadziły do ukształtowania się charakterystycznych dla publikacji dziennikarskich cech kompozycyjno-tekstowych wypowiedzi medialnych. To zaś umożliwiło sporządzenie opisów gatunków stosowanych w mediach i przez nich pożądaných. Powstały kompendia genologiczne i podręczniki dla dziennikarzy.

Burzliwe zmiany technologiczne w środowisku medialnym, które zaowocowały niespotykanym tempem powstawania wiadomości, w znacznej mierze zmieniły proces tworzenia tekstów zorientowanych na informację. W obiegu pojawiły się nowe pojęcia – *strumień informacyjny*, *hipertekst medialny*, *szum informacyjny*. W ten sposób w badaniach działalności językowej w środkach masowego przekazu powstał jeszcze jeden nurt – dyskursologia medialna. Włącza on do mediolingwistyki wymienione wyżej pojęcia. Dyskursologia medialna rozszerza wyobrażenie o naturze tekstu medialnego. Zmusza do poszerzenia tradycyjnego podejścia do tekstu jako struktury całościowej o oznaczone graficznie i semantycznie granicami początku i końca. Zwraca się ku badaniom lingwistycznej organizacji strumienia medialnego. W szczególności lingwodyskursologia medialna zajmuje się w Rosji zależnościami intertekstowymi w mediach hipertekstowych i transmedialnością treści.

4.4. Białoruś¹

Mediolingwistyka w językoznawstwie białoruskim – jeszcze przed pojawieniem się tej nazwy (Dobroszlńska/Добросклонская 2008) – czerpała z badań nad językiem środków masowego przekazu oraz stylistyki języka mediów i redagowania tekstów. Specjalistyczne badania w ramach kierunku lingwistyka mediów prowadzone są na dwóch białoruskich uczelniach – Białoruskim Uniwersytecie Państwowym (BUP) w Mińsku oraz Grodzieńskim Uniwersytecie Państwowym imienia Janki Kupały. Wykształcenie zdobywają tam dziennikarze oraz specjaliści w dziedzinie informacji i komunikacji. Na Wydziale Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego działa bowiem Katedra Lingwistyki Mediów i Redagowania. Maria Iosifovna Koniuszkiewicz podkreśla, że tworzenie się subdyscypliny pod nazwą *mediolingwistyka* na Białorusi nie jest procesem zakończonym (Koniuszkiewicz, w druku). Niemniej nauka białoruska ma już spory dorobek w tym zakresie. Prace badawcze dotyczą relacji retoryki jako dziedziny badań, a zarazem modelu tworzenia skutecznych tekstów, oraz retoryki mediów, kategorii tekstu i tekstu w mediach, kategorii dyskursu i dyskursu medialnego, tj. tych nurtów lingwistyki mediów, które określane są przez Duskayewą mianem *stylistyki mediów* oraz *lingwistyki dyskursu medialnego* (Duskayeva 2019). Szereg prac poświęcono zagadnieniom granic lingwistyki mediów, jej metodologii czy miejsca wśród dyscyplin pokrewnych, przedmiotowi badań i zadaniom tej dyscypliny. Jak zaznacza Koniuszkiewicz (w druku), istotne są wpływy refleksji rosyjskich badaczy na kierunek badań w białoruskiej mediolingwistyce. Do takich należą badania nad wpływem języka mediów na język naturalny. W ujęciu Duskayewej (2018) ten kierunek można określić mianem *gramatyki języka mediów*, uściślając przy tym, że analiza gramatyki języka mediów jest tylko jedną z metod ustalania wpływu języka mediów na cały system językowy. Na Białorusi aktualne są dwa podejścia w postępowaniu mediolingwistycznym. Jeśli dyscyplina jest rozumiana szeroko – od języka do mediów – przedmiot badań stanowi język mediów i jego wpływ na odbiorcę. Ta perspektywa zaowocowała propozycją czterokierunkowej lingwistyki mediów (Duskayeva 2018).

¹ Dziękuję Recenzentowi, który zauważył, że w opisie badań białoruskich warto odnotować niezwykle silny do 2020 roku nurt badań dyskursologicznych nad mediami prowadzony na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym na filologii angielskiej przez zespół prof. I. Uchmanowej (tzw. kauzalno-genetyczna teoria dyskursu).

Wąskie podejście zakłada, że jest to dyscyplina ukierunkowana od mediów do języka. Przedmiot jej badań stanowią zmiany, które zachodzą w języku ogólnym pod wpływem języka mediów. Jest to podejście, w którym nacisk kładzie się na drugi element wymieniony w nazwie. W rozumieniu Koniuszkiewicz (2014) jest to właściwa mediolingwistyka. Do podstawowych zasad teoretycznych lingwistyki mediów na Białorusi należą: a) uznanie języka mediów za dominujący we współczesnej komunikacji; b) uznanie współistnienia w środkach komunikacji masowej tendencji globalizacji i glokalizacji zarazem, jak również pogląd, że istnieją między nimi powiązania; c) zwrócenie uwagi na współdziałanie wszystkich ogniw istniejących modeli komunikacji. Przedmiotem badań lingwistyki mediów na Białorusi są: 1) wykorzystywanie i współdziałanie języków rosyjskiego i białoruskiego we wszystkich środkach komunikacji masowej; 2) cechy językowe Bynetu (białoruskiego Internetu); 3) styl i dyskurs mediów białoruskich środków masowego przekazu; 4) transformacja gatunków i specyfika gatunkowa mediów regionalnych; 5) komponent narodowy w białoruskich mediach; 6) cechy językowe białoruskojęzycznej reklamy; 7) ortologia mediów regionalnych; 8) stereotypy komunikacyjne w białoruskim dyskursie medialnym; 9) językowe realizacje w dyskursie medialnym takich kategorii, jak modalność, ekspresywność, emocjonalność; 10) hybrydyzacja tekstów w mediach; 11) współdziałanie systemów znaków w dyskursie medialnym; 12) dyskurs religijny w mediach białoruskojęzycznych (Ivchenkov 2017).

4.5. Niemcy

Mediolingwistyka w Niemczech najczęściej definiowana jest jako subdyscyplina lingwistyczna zajmująca się językiem i jego użyciem w masowej komunikacji medialnej, plasująca się na pograniczu językoznawstwa i medioznawstwa (Lüger 2016). Niemiecka odsłona tej subdyscypliny genetycznie najsilniej związana jest z tekstologią lingwistyczną. Osiągnięciem niemieckiej lingwistyki tekstu były badania kontrastywne, jednak pozbawione refleksji nad multimodalnością komunikatów. W związku z tym z ukonstytuowaniem się mediolingwistyki jako samodzielnej subdyscypliny związane jest powstawanie coraz większej liczby prac podejmujących analizy kontrastywne w ramach tzw. mediolingwistyki kontrastywnej (Mac 2018). Germanistyczne badania mediolingwistyczne rozwijane są przede wszystkim w takich ośrodkach eu-

ropejskich, jak: Leibniz-Institut für Deutsche Sprache, Mannheim (Niemcy), Uniwersytet Helsiński (Finlandia), Departement Sprach- und Literaturwissenschaften, Universität Basel (Szwajcaria), ZHAW Angewandte Linguistik (Szwajcaria), Pracownia Lingwistyki Mediów na Uniwersytecie Wrocławskim, Zakład Lingwistyki Mediów na Uniwersytecie Rzeszowskim (Hanus, Mac, w druku). Organem periodycznym, w którym publikuje się wyniki badań mediolingwistycznych, jest „Journal für Medienlinguistik” (URL: <https://jfm1.org/>). Wiele odniesień do badań prowadzonych w całej Europie, ale i poza nią znaleźć można na stronie internetowej redagowanej przez Hartmuta Lenka z Uniwersytetu Helsińskiego.

Za wartościowe przedmioty badań mediolingwistycznych Hartmut Stöckl (2012, 2015) uznaje: kulturę mediów, gatunki medialne, działania dziennikarskie w rozumieniu warsztatu dziennikarza i diachronię (ewolucję gatunków medialnych). Najczęściej lingwiści poświęcają uwagę gotowym wytworom praktyk dziennikarskich bądź dyskursywnych. Do nielicznych badaczy, którzy badają procesy tworzenia tekstów dziennikarskich publikowanych w mediach i opisują towarzyszące im procedury, należy Daniel Perrin (2006). Dominacja wizualności komunikacji medialnej to – według Stöckla – nowy i wart rozwoju przedmiot badań dla mediolingwisty. Anna Hanus i Agnieszka Mac (w druku) podkreślają, że w badaniach obserwuje się coraz częstsze kompleksowe analizy, biorące pod uwagę zespolenie najróżniejszych typów znaków w tekstach multimodalnych, począwszy od tekstów drukowanych (prasa), aż po teksty audiowizualne (telewizja). Uzasadnienie dla perspektywy multimodalnej w badaniach językoznawczych wynika z faktu, iż elementy wizualne odgrywają w przekazie tak samo ważną – bądź niekiedy nawet ważniejszą – rolę w kreacji i w odbiorze treści co elementy językowe (np. audycje telewizyjne). Niemniej jednak niezależnie od intensywności występowania oraz stopnia ważności poszczególnych kodów semiotycznych w danym tekście tylko poprzez ich wzajemne oddziaływanie na siebie powstaje semantyczna całość wyrażająca zaprojektowany sens przekazu. Ważne przy tym jest, iż tworzone znaczenie nie jest prostą sumą poszczególnych kodów semiotycznych, ale jest efektem ich interakcji, dlatego w opinii badaczek odrębne rozpatrywanie kodów nie prowadzi do właściwych wniosków badawczych (Hanus, Mac, w druku). Za skuteczne metody postępowania wobec wskazanych przedmiotów Stöckl uznaje analizę treści oraz analizę dyskursu, w tym krytyczną analizę dyskursu.

Tekstologię kontrastywną (lingwistykę korpusową) oraz lingwistykę funkcjonalną Stöckl pojmuje jako fundatorki aktualnej myśli mediolingwistycznej.

Warto na koniec przytoczyć opinię Martina Luginbühla na temat możliwości hermeneutycznych kryjących się w badaniach mediolingwistycznych:

[...] otwiera się poprzez analizę tekstów medialnych i danych pozyskanych na podstawie praktyk komunikacyjnych dostęp do analizy kultur i zachodzących w nich zmian. Przy tym centralną rolę odgrywa stylistyczna aranżacja komunikacji medialnej, ponieważ właśnie poprzez różne formy komunikacji w przypadku porównywalnych działań komunikacyjnych istnieje możliwość ukazania za pomocą powtarzających się wzorców stylistycznych tożsamości i inności, a tym samym różnych sposobów przyswajania świata (Luginbühl, online).

5. Synteza

W zarysie przedmiotu oraz metod badań mediolingwistycznych bardzo wyraźnie widać współmyślenie o rozwoju tej subdyscypliny w omawianej części Europy. Do nowatorskich myśli w zakresie przedmiotu badań należy refleksja nad multimodalnością przekazów medialnych, a w zakresie metod badawczych – stosowanie analizy dyskursu i krytycznej analizy dyskursu. W żadnym innym z omawianych w tym opracowaniu narodowych środowisk mediolingwistycznych – prócz Polski i Niemiec – nie preferuje się perspektywy wizualności, a nawet dominacji wizualności w komunikacji medialnej. W Rosji i na Białorusi – podobnie jak w Niemczech – akcent kładzie się na edukację dziennikarzy stosowną do danego medium. W Czechach i na Słowacji widać kontynuację myśli stylistyki funkcjonalnej w rozwoju lingwistyki mediów – jak dzieje się to za Odrą. Swoistą własnością niemieckiej myśli mediolingwistycznej są analizy i syntezy kontrastywne. We wschodniej części Europy w ramy mediolingwistyki włącza się normatywizm mediów i jego nauczanie. Z kolei we wszystkich obszarach naukowych za istotne dla mediolingwistyki uznaje się badanie kategorii wpływu nadawcy medialnego i kształtowanie przez niego postaw społecznych (analiza dyskursywna). Wydaje się też, że do nowych mediów (Levinson 2010) próbują badacze stosować narzędzia znane z komunikacji masowej. Stąd językowy obraz świata czy medialny obraz świata wśród metod badawczych. Tymczasem sądzę, że analizy z użyciem tych metod nie przynoszą oczekiwanych rezultatów w zakresie mediów społecznościowych. Za ten stan rzeczy odpowiada nieznaną dotąd kulturze współpraca reguł mediów masowych, algorytmów pracujących w tle nowych mediów oraz kształtowanych przez nie mniejszych społeczności. Te żyją poza

grupą w tradycyjnym socjologicznym wymiarze: biologii, narodu, idei, religii, geograficznego sąsiedztwa. Być może władza algorytmów nie będzie fikcją w przyszłości społeczeństwa antropocenu.

Sławiści wyedukowani przez dominujący przez dwie i pół dekady paradygmat stylistyczny i pragmatyczny nade wszystko praktykują badania typu mikro. Rozumiem przez to analizy tekstów jako językowych wytworów mediów. Ich nadawca jest instytucjonalny. Za pomocą zawodowego twórcy komunikatu użytkowego, czyli dziennikarza, nadawca instytucjonalny emituje teksty w celu uzyskania wpływu na przekonania masowej publiczności lub schlebiana tej publiczności. Ten rodzaj badania, umieszczający tekst w centrum zainteresowania badawczego, jest obecny we wszystkich analizowanych obszarach. Z tego zainteresowania, zwłaszcza w Rosji i na Białorusi, wynika zaangażowanie instytucji naukowych w kształcenie owego zawodowego komunikatora w zakresie normy językowej i redakcji tekstów. Na Białorusi dodatkowo zaś w kształceniu istotna jest różnorodność komunikacyjna portali rosyjsko- i białoruskojęzycznych. Na południe od Polski natomiast zainteresowaniem badawczym cieszą się środki retoryczne użyte w tekście medialnym. Widać zatem na tych terenach inaczej rozłożone akcenty. Na wschodzie do zadań mediolingwistów należy kształcenie nadawcy medialnego, na południu – raczej rozliczanie go z wykonanego zadania retorycznego. Na Słowacji i Białorusi prowadzi się też badania mediów w zróżnicowanych etnicznie lub lokalnie regionach. Ten rodzaj badań w Polsce coraz częściej uznawany jest za atrakcyjny.

Na wszystkich obszarach zaciekawienie badaczy budzi wpływ nadawcy medialnego na publiczność masową. Pamiętać jednak należy, że mediolingwiści nie pytają, czy ten wpływ istnieje. Otóż lingwiści zakładają, że on jest, i opracowują środki jego uzyskiwania. Style odbioru i efekty odbioru mediów jako przedmioty badań mediolingwistyki ciągle nie są wystarczająco dobrze rozpoznane ze względu na brak wyposażenia w odpowiednie narzędzia. Jakże zatem można uzyskać efekty mediolingwistyczne? Jest możliwe pozyskiwanie danych ilościowych, jakościowych, różnorodnych semiotycznie, rozpoznawanie stosowanych środków w tekście medialnym. Jako nauka humanistyczna, a nie przyrodnicza, mediolingwistyka i jej użytkownicy raczej modelują. I owo modelowanie jest zadowalającym efektem osiągnięcia w niektórych omawianych tu obszarach geograficznych medialnego obrazu świata badanego nadawcy albo medium. Jest to model pozyskiwany na podstawie analiz, a potem syntezy licznych tekstów medialnych, wykonanych w wybra-

nym odcinku czasu dostępnymi środkami stylistycznymi, pragmatycznymi, etnolingwistycznymi i genologicznymi. Najlepiej gdyby został porównany z obrazami tegoż świata w innych mediach albo mediach innego nadawcy. W celu uzyskania optymalnych efektów badań medialny obraz świata najlepiej zastosować jako metodę w mediach masowych, a zatem instytucjonalnych. Jest to ogląd godny mediolingwisty, bo nowe parametry i syntetyzujący cel badania różnią je znacząco od wykonywanych analiz albo stylistycznych, albo pragmatycznych, albo etnolingwistycznych, albo genologicznych.

Tymczasem w Rosji, w Polsce i w Czechach badacze włączają kolejny poziom analizy mediolingwistycznej oparty na dyskursie. Lilia Duskayeva postuluje nawet używanie nazwy dla tego postępowania badawczego. Określa je jako „dyskursologię medialną” albo „lingwodyskursologię”. Wydaje się to słuszne. Wcześniej jednak wspomniałam za autorką, że kierunki badań w tym zakresie nieco się różnią. Spróbuję wyjaśnić wartość tej kategorii w językoznawczych badaniach nad mediami.

Trudno wszak w nowych mediach – zwanych też społecznościowymi – przyjąć, że ich nadawcy mają możliwość kreowania medialnych obrazów świata. Ten rodzaj mediów inaczej porządkuje swojego odbiorcę. Jest on inaczej parametryzowany. To już nie są audytoria masowe, rozproszone, anonimowe. Choć bywają rozproszone, to już nie anonimowe, a często bardzo precyzyjnie weryfikowane ilościowo. Prosumenci owych nowych mediów ze swoją znakową ofertą w wybranym medium (Facebook, Instagram, Tik Tok, YouTube, Twitter i wiele innych podobnych przedsiębiorstw medialnych) funkcjonuje w dyskursywnym obrazie świata. Profiluje w znakowych wytworach swojego kanału, postu, instastories, storytellingu treści, które są odbiciem społeczności zjednoczonej wartościami, ideami, przekonaniem albo tę społeczność kreują. Prosumenci zaspokajają potrzeby relacji społecznych, których wykreowana wspólnota poszukuje, a także określają wartości, które ona akceptuje lub przeciwnie – kontestuje. Prosumenci przekraczają granice geograficzne, determinacje płci, wieku, sposobu spędzania czasu, roli społecznej, które porządkowały audytorium mediów masowych. Dyskursywny obraz świata, który uważny mediolingwista może wymodelować z zastanych w dyskursie hipertekstowym tekstów medialnych, jest ogromnie obiecującym narzędziem do rozpoznania nowych wartości humanistycznych.

Medialny obraz świata w mediach zinstytucjonalizowanych tworzył audytorium opisywane mniejszą liczbą wyznaczników. Mógł to być wiek, społeczna

rola albo preferencje w sposobie spędzania czasu na oglądaniu komedii czy życia sąsiadów. Tymczasem dyskursywny obraz świata tworzy o wiele liczniejsze wspólnoty dyskursywne, w których netizen się odnajduje na zasadach akceptacji albo dezaprobaty przekonań i postaw aksjologicznych. Dyskursywny obraz świata jest narzędziem badawczym obiecującym więcej w mediach społecznościowych niż medialny obraz świata. Ten ostatni natomiast przynosi efekty poznawcze w badaniu mediów masowych i nowych mediów.

*

Jak wynika z tego geograficznego rekonesansu, badania stylów odbioru mediów pozostają raczej w sferze deklaracji niż realizacji. Jednak dzięki możliwości oglądu dyskursywnego obrazu świata dostępnego w nowych nowych mediach zadanie to staje się łatwiejsze. Teksty medialne w mediach społecznościowych zapośredniczane przez ekran mają nadawcę o wiele lepiej określonego niż nadawca mediów masowych. Mają też łatwiej dostępnego odbiorcę. Ten też staje się prosumentem, kiedy wchodzi w korespondencję dialogową z tekstami mediów społecznościowych. Zostawia w dyskursie hipertekstowym po sobie ślad znakowy, który go określa. Oba typy wiadomości: multimodalne teksty medialne i reakcje na nie są nieodzowne do wymodelowania dyskursywnego obrazu świata. Każdorazowo spaja on tę społeczność we wspólnotę. Ale też często modeluje wspólnotę antagonistyczną. Ta wyznaje inne wartości, idee, poglądy, postawy, akcje i reakcje, styl. Te fakty i zjawiska stwarzają nowe badawcze, deskryptywne i heurystyczne możliwości dla mediolingwisty i dają nadzieję na realne wykonanie typu badań oczekiwanego zarówno przez samych badaczy, jak i czytelników zainteresowanych humanistycznymi pracami naukowymi.

Literatura

- Adamka P., w druku, *Mediolingwistyka na Słowacji*, tłum. M. Szymczak-Rozlach.
- Cillingová V., Bútorová E., Nováčiková D., Rožnová J., 2019, *Current Issues in the Slovak Mass Media*, Berlin: Peter Lang GmbH.
- Cingerová N., Dulebová I., 2019, *Jazyk a konflikt. My a tí druhí v ruskom verejnom diskurze*, Bratislava: UK.
- Dobroszlonskaja T.G., / Добросклонская Т.Г., 2008, *Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ (Современная английская медиаречь)* (2-е изд. 2014), Москва: Флинта-Наука.

- Dobrosklonskaya T.G., 2008, *Medialingvistika: sistemnyy podkhod k izucheniyu yazyka SMI (Sovremennaya angliyskaya mediarech')* (2-ye izd. 2014), Moskva: Flinta-Nauka.
- Duskayeva L.R. / Дускаева Л.Р., 2018, Медиалингвистика в России: становление структуры и векторы развития, „*Вестник Московского университета*”, Серия X. *Журналистика*, 6, s. 48–74.
- Duskayeva L.R., 2018, Medialingvistika v Rossii: stanovleniye struktury i vektory razvitiya, „*Vestnik Moskovskogo universiteta*”, *Seriya X. Zhurnalistika*, 6, s. 48–74.
- Duskayeva L., 2019, Vektory praksiologicheskogo analiza v medialingvistike, „*Media Linguistics*”, 6 (1), s. 4–18. URL: <https://medialing.ru/vektory-praksiologicheskogo-analiza-v-medialingvistike/> DOI: <https://doi.org/10.21638/spbu22.2019.101> / Дускаева Л., 2019, Векторы праксиологического анализа в медиалингвистике, „*Медиалингвистика*”, 6 (1), s. 4–18.
- Duskayeva L., 2022, Struktura współczesnej mediolingwistyki rosyjskiej, tłum. M. Gasek, „*Forum Lingwistyczne*”, nr 9, DOI: <http://doi.org/10.31261/FL.2022.09>.
- Gajda S., 2012, Media – stylowy tygiel współczesnej polszczyzny. – *Język w mediach. Antologia*, red. M. Kita, I. Loewe, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 15–23.
- Gajda S., 2013, Styl naukowy. – *Przewodnik po stylistyce polskiej. Style współczesnej polszczyzny*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 61–70.
- Gajda S. (red.), 1995, *Przewodnik po stylistyce polskiej*, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Hanus A., Mac A., w druku, *Mediolingwistyka w Niemczech*.
- Hoffmannová J. et al., 2016, *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha: Academia.
- Homoláč J., Mrázková K., 2019, „S dovolením si na svém soukromém Twitteru budu dál psát, co chci“: Míšení diskurzních praktik a identit v twitterových účtech českých novinářů a vyjednávání jejich soukromého charakteru, „*Slovo a slovesnost*”, 80, č. 4, s. 243–264.
- Ivchenkov V.I., 2017, Razvitiye stilisticheskikh uchenij ustanovleniye medialingvistiki v Belarusi, „*Zhurnal Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta*”, nr 1 / Ивченков В.И., 2017, Развитие стилистических учений и становление медиалингвистики в Беларуси, „*Журнал Белорусского государственного университета*”, No 1, s. 27–34.
- Kiklewicz A., 2022, Novogodneye obrashcheniye lidera gosudarstva kak ritual'nyy zhanr mediadiskursa na materiale rossiyskikh, nemetskikh i pol'skikh vystupleniy. Medialingvisticheskiy analiz, (rec.), „*Forum Lingwistyczne*”, nr 9, DOI: <https://doi.org/10.31261/FL.2022.09.01>.

- Kita M., 2013, Dyskurs radiowy. – *Przewodnik po stylistyce polskiej. Style współczesnej polszczyzny*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 313–346.
- Kita M., 2022, Opisać verbum w dziele filmowym. Refleksje nad książką Bogusława Skowronka *Język w filmie. Ujęcie mediolingwistyczne*, „*Forum Lingwistyczne*”, nr 9, DOI: <https://doi.org/10.31261/FL.2022.09.08>.
- Koniushkevich M.I., 2014, Russkij yazyk kak ob'ekt medialingvistiki: stanovleniye i granicy predmeta. – *Russkij yazyk: sistema i funkcionirovaniye (k 75-letiyu filologicheskogo fakulteta BGU): sb. materialov VI mezhdunar. nauch. konf., Minsk, 20–29 okt. 2014 g.: v 2 ch.* Ch. 1. Minsk / Конюшкевич М.И., Русский язык как объект медиалингвистики: становление и границы предмета. – *Русский язык: система и функционирование (к 75-летию филологического факультета БГУ): сб. материалов VI междунар. науч. конф., Минск, 28–29 окт. 2014 г.: в 2 ч.* Ч. 1, Минск: изд. центр БГУ, s. 56–61.
- Koniuszkiewicz/Koniushkevich M.J., w druku, *Mediolingwistyka na Białorusi*, tłum. O. Małysa.
- Lenk H., online, URL: <http://www.kontrastive-medienlinguistik.net/index.html> (dostęp: 21.03.2018).
- Levinson P., 2010, *Nowe nowe media*, tłum. M. Zawadzka, Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Loewe I., 2013, Styl reklamy komercyjnej. – *Przewodnik po stylistyce polskiej. Style współczesnej polszczyzny*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 381–406.
- Loewe I., 2018a, *Dyskurs telewizyjny w świetle lingwistyki mediów*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Loewe I., 2018b, Styl w mediach czy styl mediów?, „*Polskie Studia Slawistyczne*”, seria 13, t. 2, s. 177–186.
- Loewe I., 2022, Status, historia, ludzie i organizacje polskiej mediolingwistyki, „*Studia Medioznawcze*”, 23 (1), s. 1101–1112; <https://doi.org/10.33077/uw.24511617.sm.2022.1.674>.
- Lüger H., 2016, Entwicklungen der Medienlinguistik, „*Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung*”, 58.
- Luginbühl M., online, *Rozmowa na temat statusu mediolingwistyki*, URL: https://www.ur.edu.pl/storage/file/core_files/2021/4/30/a9d475cf4b7afb0934dac5c5868b6d6a/ROZMOWA_NA_TEMAT_STATUSU_MEDIOLINGWISTYKI.pdf (dostęp: 10.11.2021).
- Mac A., 2018, Multimodale Berichterstattungsmuster in der fernsehspezifischen Nachrichtentextsorte im deutsch-polnischen Vergleich, „*tekst i dyskurs – text und diskurs*”, 11, s. 255–278.

- Makuchowska M., 2013, Styl religijny. – *Przewodnik po stylistyce polskiej. Style współczesnej polszczyzny*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 487–520.
- Mareš P., w druku, *Mediolingwistyka w Czechach*, tłum. A. Charciarek.
- Miko F., 1995, *Význam, jazyk, semióza*, Nitra: VŠPg.
- Noińska M., 2020, *Novogodneye obrashcheniye lidera gosudarstva kak ritual'nyy zhanr mediadiskursa na materiale rossiyskikh, nemetskikh i pol'skikh vystupleniy. Medialingvisticheskiy analiz*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Opiłowski R., Jarosz J., Staniewski P. (red.), 2015. *Lingwistyka mediów. Antologia tłumaczeń*, Wrocław: Wydawnictwo Atut.
- Parzulova M., 2016, *Medialingvistika: učebnoe posobie*, Trnava: Univerzita Cyrila a Metoda.
- Pauliny E., Ružička J., Štolc J., 1967, *Slovenská gramatika*, Bratislava: Slovenské Pedagogické Nakladateľstvo.
- Perrin D., 2006, *Medienlinguistik*, Konstanz: UVK Verlagsgesellschaft.
- Rašová D., 2016, *Intencia mediálnej výpovede: Glosár*, Trnava: Univerzita Cyrila a Metoda.
- Schneiderová S., 2015, *Analýza diskurzu a mediální text*, Praha: Karolinum.
- Skowronek B., 2013, *Mediolingwistyka. Wprowadzenie*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Skowronek B., 2015, Badania nad językiem w mediach po 1989 roku, „*Język Polski*”, nr 1–2.
- Skowronek B., 2016, Lingwistyka wobec kulturoznawstwa. W poszukiwaniu granic (?) dyscypliny, „*Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*”, t. LXXII, s. 49–57.
- Skowronek B., 2019, Mediolingwistyka w Polsce. Próba podsumowania. – *Współczesne media. Problemy i metody badań nad mediami*, t. II, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Skowronek B., 2020, *Język w filmie. Ujęcie mediolingwistyczne*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Skowronek B., online, *Rozmowa na temat statusu mediolingwistyki*. URL: https://www.ur.edu.pl/storage/file/core_files/2021/4/30/a9d475cf4b7afb0934dac5c5868b6-d6a/ROZMOWA_NA_TEMAT_STATUSU_MEDIOLINGWISTYKI.pdf (dostęp: 10.11.2021).
- Stöckl H., 2012, Medienlinguistik. Zu Status und Methodik eines (noch) emergenten Forschungsfeldes. – *Presstextsorten jenseits der ‚News‘. Medienlinguistische Perspektiven auf journalistische Kreativität*, Hrsg. Ch. Grösslinger, G. Held, H. Stöckl, Frankfurt am Main: Lang, s. 13–34.
- Stöckl H., 2015, Lingwistyka mediów. O statusie i metodach (wciąż) konstytuującej się dyscypliny badawczej. – *Lingwistyka mediów. Antologia tłumaczeń*, red.

- R. Opiłowski, J. Jarosz, P. Staniewski, Wrocław–Dresden: ATUT-Neisse Verlag, s. 23–44.
- Svobodová J., 2018, Ohrožení tváře jako prostředek verbální agrese, „*Studia Slavica*”, 22, č. 2, s. 91–104.
- Szczurek E., 1995, Styl publicystyczny. – *Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. S. Gajda, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 363–395.
- Witosz B., 2009, *Dyskurs i stylistyka*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Witosz B., 2012, O potrzebie perspektywy multimedialnej w badaniach stylistycznych. – *Język w mediach. Antologia*, red. M. Kita, I. Loewe, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 51–64.
- Żydek-Bednarczuk U., 2013, Dyskurs internetowy. – *Przewodnik po stylistyce polskiej. Style współczesnej polszczyzny*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 347–380.

Directions of linguistic media studies in Europe – Poland and its neighbours

The nature of this article is theoretical and methodological. The subject of the research presented in this article is the achievements of national linguists from Belarus, the Czech Republic, Germany, Poland, Russia, and Slovakia in the field of media research conducted over the last ten years. Considerations include the research subjects of media linguistics, methodologies, and specific methods used by researchers. The author carries out a synthesis which shows that the methodologies shaped by contemporary media linguistics include pragmalinguistics, linguistic stylistics, text linguistics, linguistic genology, and cultural linguistics. The synthesis also shows that the researchers use mainly modelling methods, related to the observation of linguistic, media and discursive worldview. The author emphasises the effectiveness of the first two methods in relation to traditional and electronic mass media, while the application of the category of discursive worldview brings, in her opinion, satisfactory cognitive effects in relation to the object of research defined as new media. The article also notes that in all of the Slavic studies presented, the influence of the media broadcaster on mass audiences is of interest. Media linguists assume that this influence exists and they develop means of achieving it. Styles of reception and the effects of media reception, on the other hand, are still not attracting the expected research interest.

Key words: *media linguistics, multimodality, multimedia stylistics, discursive worldview*

